

Список використаних джерел

1. Дем'янчук О. Особливості професійного становлення педагога. *Теорія і практика підготовки майбутніх учителів до педагогічної дії*: зб. матеріалів конференції. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2011. С. 226–230.
2. Захаров А. Сучасні аспекти підготовки викладачів до інноваційної педагогічної діяльності в Україні. *Ресурсно-орієнтоване навчання в «3D»: доступність, діалог, динаміка*: матеріали III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Полтава, 22–23 лютого 2023 р.). Полтава, 2023. С. 125–132.
3. Зязюн І. Краса педагогічної дії: навчальний посібник для вчителів, аспірантів, студентів середніх та вищих навчальних закладів. К.: Українсько-Фінський інститут менеджменту і бізнесу, 1997. 302 с
4. Мартиненко С. Діагностування особистісно-професійного зростання вчителя початкової школи: теоретичні основи та технології. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського*: зб. наук. праць. Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2011. Випуск 34. С. 377–382.
5. Професійна педагогічна освіта: інноваційні технології та методики: монографія / за ред. О. Дубасенюк. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. 504 с.
6. Психологія людини: Л.С. Виготський та сучасна наука: зб. ст. / за ред. М. Папучі. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2018. Вип. 1. 127 с.

Вікторія Савіцька,

кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет

ПОТЕНЦІАЛ ЦИФРОВИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ІНСТРУМЕНТІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ НЕПЕРЕРВНОСТІ ОСВІТИ

Сучасне суспільство переживає перехідний період у його історії – становлення цифрової цивілізації [1]. Для науки термін «цифровізація» є відносно новим і його визначають у вузькому та широкому сенсах. У вузькому сенсі цифровізація – це перетворення будь-якої інформації в цифрову форму за допомогою нових технологій [1, с. 206]. У широкому сенсі, цифровізацію розглядають як сучасний загальносвітовий тренд розвитку економіки та суспільства, який заснований на перетворенні інформації в цифрову форму і забезпечує підвищення ефективності економіки та поліпшення якості життя [4].

Саме тому цифровізація стає однією з ключових світових тенденцій розвитку всіх рівнів освіти. Цифровізація впливає не лише на зміну засобів навчання та змісту освіти, а й на форму організації освіти та забезпечення освітнього процесу. Розвиток цифрових освітніх ресурсів та педагогічних інструментів є трендом останнього десятиліття у провідних зарубіжних країнах (США, Велика Британія, Китай, Бразилія, Німеччина). Нині науковцями активно аналізуються запити держав і соціуму до системи освіти в частині

якості підготовки фахівців у сучасних умовах (інформаційну епоху, епоху четвертої промислової революції) [6]. З огляду на процеси глобалізації та розвитку світового освітнього простору необхідна постійна увага до проблем цифровізації освіти, зокрема й неперервної.

Передовими країнами, які широко впроваджують цифрові технології в освітніх процес, є Сінгапур, Республіка Корея (Південна Корея), Гонконг (Китай), Японія, Австралія, Нова Зеландія, Ізраїль, Велика Британія, Естонія, США, ОАЕ. Важливо відзначити таку паралель: країни, зорієнтовані на розробку та широке впровадження цифрових освітніх ресурсів та цифрових педагогічних інструментів, зазвичай демонструють високі освітні результати в міжнародних порівняльних дослідженнях якості освіти.

Прискорювачем впровадження цифрових технологій у вітчизняну систему освіти став спершу Covid-19, а згодом і повномасштабна російсько-українська війна, які наочно продемонстрували зростання цифровізації людського життя і можливість навчатися і працювати, залишаючись удома. Зміна індустріальної епохи на сучасну цифрову зумовлює якісні трансформації життєвого укладу. За останнє десятиліття полем дослідження науковців та експертів стали такі проблеми цифровізації, віртуалізації, роботизації, штучного інтелекту, великих даних, хмарного зберігання, формування нової реальності. А в повсякденний увійшли такі поняття як «розумний будинок», «цифрове телебачення», «електронне передавання даних», «онлайн-освіта», «електронний уряд» тощо [6, с. 498]. Якісні зміни форми життєдіяльності під дією цифровізації зумовили зміни у термінах планування. Складним сьогодні стало планування навіть на найближчі 5-10 років, зокрема у сфері професійного та кар'єрного зростання.

Зміна цивілізації зумовлює зміну актуальних професій і спеціальностей. Багато професії відходять у минуле, з'являються інші спеціальності, для яких розробляються нові освітні програми, методи навчання і форми зайнятості. Подібні тенденції нашоухують на те, що сучасним фахівцям доводиться постійно вчитися і вдосконалювати власні знання та навички. Тому система неперервної освіти в умовах цифровізації буде трендом найближчих десятиліть.

Зростання значущості розвитку системи неперервної освіти пов'язане відразу з кількома чинниками. По-перше – трансформація суспільства внаслідок науково-технічного прогресу, який вимагає від працівників нових компетентностей. По-друге, мінливість ринку праці, де відбувається відмирання старих і поява нових, актуальніших сучасних професій. По-третє, зростання цінності професійної мобільності, яка змушує фахівця бути активнішим, гнучкішим, багатозадачнішим, мати якомога більше різноманітного професійного досвіду та навичок. По-четверте, глобалізація та міграція, які підвищують попит на отримання нових знань і міжнародного досвіду [3, с. 52-54].

Сучасна система неперервної освіти досить варіативна і охоплює усі рівні допрофесійної, професійної та післядипломної освіти. Особливо різноманітною може бути післядипломна освіта, оскільки протягом життя людина може змінити професію кілька разів, тому важливо мати доступ до різного різного

роду інформації, щоб «йти в ногу з часом» [3] і залишатися корисним суспільству на різних етапах його розвитку.

Останніми роками, з огляду на величезне різноманіття освітніх курсів, вебінарів і майстер-класів, багато людей намагаються досягти не лише професійної досконалості, а й заповнити наявні «прогалини» та розширити загальну ерудицію [2, с. 9]. І якщо раніше процесом навчання займалися лише викладачі закладів освіти, то зараз це роблять також різноманітні експерти та навіть блогери, які мають практичний досвід у тій чи іншій сфері. Важливо, що будь-які з перелічених способів навчання доступні в офлайн та в онлайн форматах. Основними причинами, що зумовили бурхливе зростання кількості навчальних онлайн-програм, на думку Т. Дудки та М. Чумак, є демократизація освіти, створення відкритого освітнього простору, підвищення престижу університетів-учасників, наявність системи неперервної освіти та підвищення кваліфікації, можливість розв'язання назрілих проблем у сфері вищої освіти [5, с. 275]. Крім цього, однією з основних причин повсюдного поширення онлайн освіти є пандемія Covid-19, яка на певний період часу зробила подібний формат єдиною можливістю для навчання.

Відзначимо ще одну важливу тенденцію в умовах цифровізації освіти, яка, безсумнівно, формує сучасну систему неперервної освіти. Крім появи нових програм і курсів онлайн-навчання, простежується тенденція трансформації освітніх процесів у стінах ЗВО, тобто в академічній освіті і науці. Сьогодні проблемним полем дослідження стали пошуки відповідей на цифрові виклики. З огляду на складність запитань, відповіді почали формуватися в межах нових дослідницьких напрямів у науці та в нових навчальних дисциплінах у вищій школі. Наприклад, у сучасних соціальних науках з'явилися когнітивістика, лінгвосоціологія, кіберпсихологія, цифрова соціологія та педагогіка тощо.

Цифровізація як масштабне і високошвидкісне сучасне явище спричинило необхідність постійного отримання нових передових знань щодо нових технологій та програмування. Необхідність професійної переорієнтації спричинює те, що система освіти, нібито підлаштовуючись під соціальні зміни задля того, щоб залишатися ефективною і корисною, починає вибудовуватися на міждисциплінарному підході [5, с. 273]. Міждисциплінарність в освіті виявляється в тому, що під час вивчення однієї базової науки (наприклад, педагогіки) використовуються методи, інструменти та технології обробки даних і проведення дослідження з технічних наук (наприклад, програмування та ІКТ). Так, у заданих прикладах сформувався новий напрям у педагогіці – цифрова педагогіка, і, водночас, з'явилися нові передові технології обробки великих масивів даних.

Зазначимо, що сьогодні спостерігається позитивне ставлення до цифрових нововведень у системі освіти завдяки їхній зручності та швидкості. Однак, має місце спірне ставлення до якості освітніх послуг, що надаються за допомогою цифрових технологій в умовах дистанційної освіти. Існує ризик фрагментарності знань і неякісності освіти в умовах цифровізації.

У цифровій цивілізації розширюються можливості для здобуття освіти за ключовими напрямками. Так доступ до ресурсів, можливість навчатися дистанційно 24/7 за допомогою цифрових платформ (Zoom, Skype, Moodle) роблять освіту доступною для широких верств населення. Однак, з огляду на ризики фрагментарності та спотвореності знань, питання щодо якості освіти залишається відкритим. Загалом, аналіз наявних онлайн-курсів засвідчив, що неперервна освіта стала трендом за останнє десятиліття. Сучасні фахівці спрямовані на отримання додаткових знань та перекваліфікацію, щоб залишатися конкурентоздатними на ринку праці. Тому цифровізація неперервної освіти залишатиметься актуальною й надалі в умовах становлення цифрової цивілізації.

Список використаних джерел

1. Аніщенко О. В. Розвиток цифрових компетенцій педагогічного персоналу у сфері освіти дорослих – актуалітет педагогічної науки і практики. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2020. Вип. 55. С. 206–214.
2. Генсерук Г. Р. Цифрова компетентність як одна із професійно значущих компетентностей майбутніх учителів. *Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету*. 2019. Вип. 6. С. 8–15.
3. Алексєєнко-Лемовська Л. Феноменологічна багатоаспектність неперервної освіти в умовах цифровізації. *Society. Economy. Digitalization*. 2024. Вип. 2. С. 50–67.
4. Belda-Medina J. Promoting inclusiveness, creativity and critical thinking through digital storytelling among EFL teacher candidates. *International Journal of Inclusive Education*. 2023. Vol. 26 (2). P. 109–123.
5. Dudka T., Chumak M. Electronic educational resources as a tool for increasing the effectiveness of blended learning: challenges and prospects. *Academic Notes. Series: Pedagogical Sciences*. 2024. Vol. 213. P. 271–275.
6. Ostanina N. (2023). Continuous education as factor of increase of professional level. *Actual Problems in the System of Education: General Secondary Education Institution – Pre-University Training – Higher Education Institution*. 2023. Vol. (3). P. 494–502.

Іванна Федоришин,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет

СУЧАСНІ МОДЕЛІ САМОНАВЧАННЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ЗНАНЬ

Глобалізація знань є одним із найважливіших факторів, що формує сучасний освітній простір. Вона відкриває безпрецедентні можливості для отримання та розповсюдження знань у масштабах, які раніше були недосяжними. У цьому контексті особливого значення набувають сучасні